

> Retouradres Postbus 20001 2500 EA Den Haag

Kabinet Minister-President

Binnenhof 19
2513 AA Den Haag
Postbus 20001
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

Onze referentie
4328937

Datum 1 mei 2023
Betreft Besluit Woo-verzoek contacten met Uber

Geachte [REDACTED]

Op 21 april 2021 heeft u bezwaar gemaakt tegen mijn besluit van 19 april 2023 (kenmerk 4327484). Op 24 april 2021 heeft u telefonisch gesproken met een van mijn medewerkers. U heeft uw bezwaarschrift vervolgens ingetrokken en uw informatievraag is als nieuw verzoek in behandeling genomen. Met dit besluit beslis ik op uw verzoek.

Verzoek

U vraagt om openbaarmaking van:

1. het hele verslag van het gesprek dat minister-president Rutte op 1 februari 2016 met Uber CEO Kalinick en mevrouw Kroes had;
2. de integrale persanalyse over het bezoek aan Silicon Valley van 31 januari tot en met 2 februari 2016.

Wettelijk kader

Ik behandel uw verzoek als een verzoek op grond van de Wet open overheid (Woo).

Inventarisatie documenten

Ik stel vast dat het volledige verslag van het gesprek dat minister-president Rutte op 1 februari 2016 met Uber CEO Kalinick en mevrouw Kroes had openbaar is. Andere verslagen heb ik niet aangetroffen. Ik verwijs in dit verband naar mijn besluit van 19 april 2023 (kenmerk 4327484).

Ten aanzien van de persanalyse merk ik op dat ik beschik over de volledige persanalyse.

Besluit

De Woo is niet van toepassing op documenten die al openbaar zijn. Uw verzoek valt voor het eerste onderdeel niet onder de Woo. Ten aanzien van het tweede onderdeel kom ik tegemoet aan het verzoek. Ik maak dit document volledig openbaar.

Overwegingen

Als eerste wil ik u wijzen op het volgende. Iedereen heeft het recht om

overheidsinformatie op te kunnen vragen zonder daarbij een reden te hoeven aangeven. Dit staat in het eerste artikel 1.1. van de Woo. Dit is een belangrijk recht van de burger. Daarbij is het uitgangspunt dat overheidsinformatie openbaar is, tenzij er uitzonderingsgronden zijn die dit beperken. De uitzonderingsgronden staan in hoofdstuk 5 van de Woo. Ik moet hierbij het algemeen belang van openbaarheid afwegen tegen de belangen die de uitzonderingsgronden beschermen. In het algemeen geldt hierbij de regel dat wanneer ik informatie aan u verstrek, het openbaar is voor een ieder. De Woo is niet van toepassing op informatie die al openbaar is. Ik stel vast dat er geen uitzonderingsgronden van toepassing zijn. Ik maak de gevraagde informatie dan ook openbaar.

Plaatsing op internet

Dit besluit en de documenten die voor iedereen openbaar worden, worden op www.rijksoverheid.nl gepubliceerd.

DE MINISTER-PRESIDENT,
Minister van Algemene Zaken,
namens deze,

Plv. Secretaris-Generaal
dr.mr. L. van Poelgeest

Belanghebbenden kunnen binnen zes weken na de dag waarop dit besluit is bekend gemaakt hiertegen schriftelijk bezwaar maken, onder vermelding van de gronden, bij de secretaris-generaal van het ministerie van Algemene Zaken.

- Persanalyse -
BEZOEK SILICON VALLEY
31 JANUARI T/M 2 FEBRUARI 2016

Inhoud:

- 1- Nederlands start-upbeleid
- 2- Belastingontwijking
- 3- Safe Harbour
- 4- Onderdelen programma

RVD/CAR, 28-01-2016

1- Nederlands start-upbeleid

Het Nederlandse start-upbeleid komt met name in het nieuws via interviews met Neelie Kroes, de 'Special Envoy' van StartupDelta. 'We willen meer start-ups uit andere landen aantrekken en meer Nederlandse ondernemingen laten doorgroeien tot grote bedrijven met internationale allure', zo schetst Kroes de ambities bij haar aanstelling. Volgens minister Kamp en Kroes hangen de doelen samen met stimulatie van de werkgelegenheid: 'De meeste banen worden gecreëerd in start-ups en het mkb, niet bij multinationals. Dat krimpt al jaren, die markt slaat om', aldus Kroes.

Het doel van StartupDelta is het 'op de wereldkaart zetten' van Nederland als start-upregio. Om beter verbindingen te leggen met het internationale bedrijfsleven heeft Kroes de 'International Circle of Influencers', met daarbij diverse 'kopstukken' uit het bedrijfsleven, aan zich gebonden. De groep kwam vorig jaar voor het eerst bijeen op het Catshuis. (*Het Financieele Dagblad*, 23 februari) Minister Kamp riep Amsterdam uit tot 'uithangbord' en tijdens StartupDelta is de stad binnengekomen op plaats 19 in de ranglijst van wereldwijde start-upregio's, die is opgezet door het techonderzoeksbureau *Compass* (27 juli). Na Londen (6), Berlijn (9) en Parijs (11) staat Amsterdam op de vierde plaats qua Europese start-upregio's. Ook zijn vier start-ups uit Nederland opgenomen in de *Kairos 50* (29 september), een lijst van veelbelovende bedrijven die zijn opgezet door jonge ondernemers: Adjuvo Motion, AVA, Dutch UAS en Printr. Een jaar eerder bevatte de lijst slechts één Nederlandse start-up. Ook 'beschikt' Nederland over drie zogeheten unicorns, start-ups met een waarde van minstens een miljard: Adyen, Dezima Pharma en Elastic.

Een ander 'lichtpuntje' voor StartupDelta is volgens *de Volkskrant* (9 januari) dat er 150 investeringen zijn gedaan in Nederlandse start-ups in 2015, 'twee keer zo veel als in 2014'. Er werd in totaal 430 miljoen euro opgehaald. In 2014 was dat weliswaar nog 500 miljoen, maar *de Volkskrant* schrijft de hogere opbrengst van dat jaar vooral toe aan de 'klapper' van 200 miljoen die betaaldienst Adyen maakte. In die krant zegt Kroes dat al op diverse punten vooruitgang is geboekt: meer herkenbaarheid van start-ups, meer samenwerking tussen regio's waar technologische innovatie is geconcentreerd, invoering van het start-upvisum voor niet-Europese ondernemers die een halfjaar de tijd krijgen om een bedrijf op te zetten. In een overzicht van resultaten uit het eerste halfjaar, aangeboden aan MP, minister Kamp en burgemeester Van der Laan, spreekt zij daarnaast van 'honderden aanbiedingen tot samenwerking uit binnen- en buitenland'. (*Sprout*, 2 september)

Ambities

Kroes zegt in *Het Financieele Dagblad* (19 november) dat het juli 2016 'over en uit' is met StartupDelta. De krant stelt dat zij inmiddels is begonnen met het 'verdelen van haar erfenis' door het overdragen van een aantal 'sleutelposities' aan VNO-NCW, dat de 'schakelfunctie' overneemt die StartupDelta nu bezit. In een interview met *NOF.nl* (28 december) zegt Kroes de start-upregio Amsterdam naar de top drie van Europa te willen brengen. Samen met VNO-NCW en MKB Nederland heeft zij daartoe een actieagenda van negen punten gepresenteerd. Het gaat onder meer om betere aantrekkelijker vestigingsklimaat voor buitenlandse start-ups, betere financieringsmogelijkheden, professionalisering van start-ups in de academische omgeving en eenvoudiger regelgeving, toegespitst op kleine, snelle en

innovatieve bedrijven. Volgens *Het Financieele Dagblad* (19 november) dient de opsomming tevens als 'wensenlijst' voor een toekomstig regeerakkoord.

In haar update van september schetst Kroes concrete doelen voor StartupDelta tot de einddatum van 1 juli 2016. Zo wil zij Nederland onder het EU-voorzitterschap profileren als start-upland en een Europees start-opevenement organiseren. Voorts wil zij innovatieve 'hubs' als Eindhoven, Twente, Rotterdam en Wageningen met elkaar verbinden en aansluiting zoeken met buitenlandse steden als Berlijn, New York en Londen. Daarnaast mikt Kroes op een Europees Startup Visum en vestiging van AngelList in Nederland, een Amerikaans platform waar start-ups kapitaal kunnen ophalen bij investeerders. (*Sprout*, 2 september)

In diverse interviews ageert Kroes tegen de bescheidenheid van Nederlandse ondernemers. 'Als een ondernemer hier op de bek gaat, heeft hij een stempel op het voorhoofd. In de VS is dat anders, falen hoort bij start-ups'. Kroes pleit zodoende voor verkorting van de termijn waarbinnen faillissementen worden afgehandeld en vereenvoudiging van het afsluiten van leningen na een faillissement. Ook zou de belastingwetgeving beter ingericht moeten worden op start-ups en zouden pensioenfondsen meer gestimuleerd moeten worden om te investeren in start-ups. (*NRC Q*, 2 september) 'We barsten van de poen en we krijgen het goddomme niet voor elkaar om dat naar goede projecten te leiden. Onze pensioenfondsen hebben 1500 miljard in kas, een deel zou naar jonge bedrijvigheid moeten', zo verduidelijkt De Boer (VNO-NCW). (*Het Financieele Dagblad*, 19 november)

2- Belastingontwijking

De discussie over belastingontwijking door multinationals in Europa krijgt doorlopende aandacht in de internationale media. Donderdag heeft de Europese Commissie nieuwe voorstellen openbaar gemaakt die een einde moeten maken aan deze constructies, die EU-landen jaarlijks tussen de 50 en 70 miljard euro kost. Uitgangspunt is het betalen van belasting in het land waar bedrijven winst maken. Ook een beperking van de rentevrijstelling voor in het buitenland gemaakte winsten en een 'country-by-country'-meldsysteem voor belastinggegevens staan op de rol. Volgens *De Standaard* (28 januari) wil de EU hiermee de 'gaten sluiten' in het belastingnet waarvan multinationals tot nu 'gretig gebruikmaken'.

EC Dombrovskis zegt in *Frankfurter Allgemeine Zeitung* (28 januari) te verwachten dat alle EU-lidstaten instemmen met de voorstellen, al voorziet hij 'schwierige Verhandlungen' omdat EC-plannen verder gaan dan het actieplan van de OESO ('Base Erosion and Profit Shifting') dat groen licht kreeg van de G20. EC Moscovici vertrouwt erop dat er nog voor de zomer een akkoord ligt over de 'grote lijnen'. Hij zei eerder in *Het Financieele Dagblad* (15 december) te verwachten dat Nederland tijdens het EU-voorzitterschap 'zijn imago en de realiteit wil veranderen' wat betreft belastingkwesties: 'De transparantie zal winnen. We moeten proactief zijn, anders verliezen we allemaal. Er is geen twijfel over dat de Nederlandse regering dat ook zo doet', aldus Moscovici.

Volgens *Wall Street Journal* (28 januari) is 'the move likely to raise concerns among U.S. companies'. De krant haalt een statement aan van American Innovation Matters, waartoe Amerikaanse bedrijven behoren, dat de voorstellen omschrijft als 'the latest example of the aggressive moves being made abroad in an effort to take even more American earnings, and use them to pad the coffers of foreign governments'.

Apple

Financial Times (28 januari) stelt dat mocht Apple een naheffing van miljarden dollars krijgen opgelegd het tot een 'showdown between Europe and the US and a potential breakdown of the international tax system' zal komen. Volgens *Financial Times* (21 januari) heeft Apple-topman Cook onlangs een ontmoeting gehad met EC Vestager 'to lobby the EU's antitrust chief weeks before she is set to rule on a landmark case that could force the California-based company to pay billions in underpaid taxes to Ireland'. De krant meent dat de 'persoonlijke interventie' van Cook een signaal is dat Apple 'is

worried about the direction of Vestager's inquiry'. Een beslissing wordt verwacht na de Ierse verkiezingen in februari. *Bloomberg* (16 januari) becijferde dat het kan gaan om 8 miljard dollar.

Overigens heeft Cook in *CBS 60 minutes* (18 december) de verhalen over belastingontwijking in de VS door zijn bedrijf als 'political crap' betiteld: 'there is no truth behind it, Apple pays every tax dollar we owe. This is a tax code that was made for the industrial age, not the digital age. It's backwards. It's awful for America. It should have been fixed many years ago. It's past time to get it done'.

3- Safe Harbour

Begin oktober hebben veel buitenlandse kranten aandacht voor het oordeel van het Europese Hof dat het 'Safe Harbour'-verdrag tussen de EU en de VS onvoldoende bescherming biedt voor de privacy van Europese burgers. Het Hof is van mening dat de Amerikaanse overheid toegang heeft tot persoonlijke informatie van gebruikers van onder meer Google en Facebook op een wijze die strijdig is met privacyregels terwijl dat niet noodzakelijk is voor de nationale veiligheid. Volgens het Hof betekent de status 'Safe Harbour' nooit dat toezichthouders geen toezicht mogen houden. *Süddeutsche Zeitung* (7 oktober) noemt het een 'Historisches Urteil', *Financial Times* (7 oktober) spreekt van 'the most drastic European backlash yet over the Snowden internet spying scandal'.

EC Timmermans zegt volgens *EurActiv* (7 oktober) dat het dataverkeer tussen de EU en de VS door kan gaan, middels 'using other legal mechanisms'. Ook Facebook zegt dat het 'relies on a number of the methods prescribed by EU law to legally transfer data to the US from Europe, aside from Safe Harbour. It is imperative that EU and US governments ensure that they continue to provide reliable methods for lawful data transfers and resolve any issues relating to national security'. (*Business Insider*, 6 oktober) Timmermans haalt bovendien aan dat de EU al onderhandelt met de Amerikanen over aanpassing van afspraken over dataverkeer. *Financial Times* (7 oktober) stelt echter dat de gerechtelijke uitspraak deze gesprekken zal bemoeilijken, terwijl nieuwe afspraken ook als 'cruciaal' worden gezien in het onderhandelingsproces rond TTIP.

4- Onderdelen programma

Facebook

Afgelopen week maakte Facebook bekend dat het in Q4 2015 een recordomzet van 5,84 miljard dollar boekte, tegenover 3,85 miljard in 2014. De winst verdubbelde ruim van 701 miljoen naar 1,56 miljard. Verder steeg het aantal actieve gebruikers tot 1,59 miljard en groeide het aantal dagelijkse bezoekers naar 1,04 miljard. Zo'n 90 procent van de gebruikers gebruikte daarvoor een smartphone, wat zorgde voor een nog belangrijker rol voor de mobiele advertentie-inkomsten: van 69 procent van de totale inkomsten naar 80 procent. Volgens *Handelsblatt* (28 januari) staat het bedrijf hiermee 'wirtschaftlich stärker da denn je', *Financial Times* (28 januari) noemt de cijfers een uitvloeisel van een 'remarkably quick transition of its business to mobile devices'.

Eind november en begin december haalt Facebook-oprichter Zuckerberg tweemaal de internationale pers met liefdadigheidsinitiatieven. Eerst lanceert hij met onder anderen Bill Gates, bij de start van de klimaattop in Parijs, een fonds om onderzoek naar en investeringen in schone energie te stimuleren. 'Progress towards a sustainable energy system is too slow and the current system doesn't encourage the kind of innovation that will get us there faster', zo motiveert Zuckerberg zijn bijdrage. Vervolgens maakt hij bekend dat hij gedurende zijn leven 99 procent van zijn aandelen, ter waarde van 45 miljard dollar, aan zijn Chan Zuckerberg Initiative zal schenken.

Hoewel Zuckerberg zijn plan vooral lieert aan de geboorte van zijn dochter, legt *NRC Handelsblad* (2 december) nog twee motieven bloot. 'Kritiek op overheden (nu richten we onze collectieve middelen niet altijd op de grootste kansen en problemen) en een rotsvast geloof in technologie als oplossing voor alle problemen (we moeten technologieën bouwen om verandering te creëren)'. 'Grote technologiebedrijven hebben sowieso de laatste jaren een gewoonte gemaakt van het uitdragen van enorme utopische ambities. Grotesk misschien maar als de staat die doelen niet bereikt, moeten miljardairs het zelf doen, vinden zij'. *New York Times* (2 december) ziet de plannen als 'latest

indication of a growing interest in philanthropy among Silicon Valley's young billionaires, who unlike previous generations of business tycoons appear eager to spread their wealth while they're still young'.

Apple

De kwartaalcijfers die Apple afgelopen week presenteerde waren volgens RTLZ (27 januari) een 'mengeling van zoet en zuur'. Enerzijds was er een recordomzet van 75,9 miljard dollar, een winst van 18,4 miljard en het aantal verkochte iPhones steeg tot 74,8 miljoen. Anderzijds waren de stijgingen minder groot dan verwacht, daalde het aantal verkochte iPads opnieuw en is de beurskoers van Apple gezakt tot onder de 100 dollar. Daarmee is de beurswaarde van het bedrijf ook gezakt, van meer dan 700 miljard naar iets meer dan 500 miljard. Het meest waardevolle bedrijf ter wereld wordt zodoende op de hielen gezeten door het moederbedrijf van Google. Bovendien voorziet Apple voor het huidige kwartaal een omzetsdaling, voor het eerst sinds 2003, vooral door de marktomstandigheden in China.

Net als de cijfers is ook het mediabeeld diffuus. Zo stelt *Het Financieele Dagblad* (28 januari) dat 'de vaart eruit' is en zegt *De Standaard* (28 januari) dat Apple 'tegen het plafond botst, een ontnuchterende vaststelling voor een bedrijf dat er een sport van maakt records te verpulveren'. *The Independent* (28 januari) noemt het bedrijf een 'victim of its own success' omdat het de lat 'absurdly high' heeft gelegd. *Handelsblatt* (28 januari) spreekt zodoende van een 'Rückkehr zur Normalität'. Kranten wijzen erop dat Apple al jaren geen revolutionaire 'blockbuster' (*The Independent*) heeft geproduceerd. Het lanceren van zo'n 'nieuwe hit' wordt door diverse media als middel gezien om het tij te keren, waarbij veel wordt gespeculeerd over een elektrische, zelfrijdende auto. *Trouw* (28 januari) meent daarnaast dat de Chinese markt weer aantrekt en Apple kan rekenen op loyale klanten. *Financial Times* (28 januari) stelt dat 'to change the perception that Apple is dependent on the iPhone', zoals het bedrijf doet door 'services' als de App Store te promoten, 'tijd kost'.

Uber

Uber haalt de Nederlandse media vooral met berichtgeving rond de verboden taxi-app UberPop. Na het gerechtelijk besluit schreef toenmalig staatssecretaris Mansveld aan de Kamer dat UberPop door het inzetten van particuliere voertuigen en chauffeurs, ook als ze de chauffeurskaart bezaten, niet aan de regels voor commercieel personenvervoer voldoet. *NRC Q* (6 mei) schrijft dat de brief vertraging opliep omdat bewindslieden van VVD en PvdA 'openlijk van mening verschilden' over Uber. Zo was Asscher 'kritisch' op het bedrijf terwijl Kamp in *Buitenhof* (22 maart) zei: 'een dienst als Uber hoort erbij, ze stellen consumenten in staat keuzes te maken waardoor ze kunnen profiteren van een groter aanbod en een hogere kwaliteit'. Hij maakte wel onderscheid tussen UberPop en de andere diensten van Uber. Kroes zegt *NOS.nl* (28 december) dat 'Nederland niet klaar' was voor Uberpop. 'Uber is natuurlijk heel disruptief bezig, maar met Uberpop gingen ze een straat te ver'. Eerder zei ze als EC op haar blog (2014) nog 'outraged' te zijn vanwege een verbod op UberPop in Brussel. 'This decision is not about protecting or helping passengers, it's about protecting a taxi cartel. If Brussels authorities have a problem with Uber they should find a way to help them comply with standards instead of banning them', schreef ze destijds.

Inmiddels is Uber in Nederland gestopt met UberPop omdat die dienst 'een belemmering vormt voor een constructieve dialoog over modernisering van wet- en regelgeving', ook aangehaald door Kamp. 'Het is helemaal niet verkeerd om de gevestigde orde te beschermen, maar je moet tegelijkertijd ook kansen geven voor nieuwe ontwikkelingen. Daar zijn we zeer op uit'. (*BNR*, 28 januari) Hij en Kroes wijzen op de kansen op innovatie die dergelijke diensten bieden. In een bijlage over de vernieuwing van de economie schrijft *NRC Handelsblad* (2 januari) dat Uber staat voor een 'ontwikkeling die veel verder reikt dan de taxibranche: 2016 wordt het jaar waarin de marktleiders in allerlei sectoren moeten vechten tegen start-ups'. Uber-oprichter Kalanick voorziet in *Handelsblatt* (22 januari): 'Wenn man an allen Grenzen von der Zukunft umzingelt wird, muss man nachgeben'. Uber heeft op de taximarkt in San Francisco een marktaandeel van 80 procent. De geschatte beurswaarde is zo'n 50 miljard dollar.